विधः Amar. **–पः, –पम्** 1 A watery place or country; स्यन्दनाश्वैः समे युध्येदनूपे नौद्विपैस्तथा Ms. 7. 192; Y. 3. 42; शौरेरूपानूपमपाहरन्मनः Śi. 12. 44. नानाद्रुमलतावीरुन्निर्झरप्रांतशीतलैः। वनैर्व्याप्तमनूपं तत्सस्यैर्व्रीहियवादिभिः **–2** N. of a particular country (**–पाः** pl.); तामग्रतः अनूपराजस्य विधाय R. 6. 37. **–3** A marsh, bog. **–4** A pond or tank of water. **–5** Bank or side (of a river, mountain); सागरात्पर्वतानूपात् Rām.; नदीं गोयुतानूपां अतरत् *ibid.* **–6** A buffalo. **–7** A frog. **–8** A kind of partridge. **–9** An elephant. **–Comp. –जम्** moist ginger. **–प्राय** *a.* marshy, boggy.

अनूप्य *a.* [अनूपे देशे भवः, यत्] Being in a pond or bog.

अनूबन्ध्य *a.* Ved. To be fastened as a sacrificial animal; वशामनुबन्ध्यामालभेत Śat. Br.; अनुबन्ध्ययेष्ट्वा Āśval.

अनूयाज, अनूराध = अनुयाज, अनुराध.

अनूरु *a.* [न. ब.] Thighless. अपूर्णाण्डाविनिर्भेदादनूरुररुणोऽभवत् Bm. 1. 101. **–रुः** Aruṇa, the charioteer of the sun (who is represented as having no thighs); the dawn; see अरुण. **–Comp. –सारथिः** the sun (having अनूरु for his charioteer); गतं तिरश्चीनमनूरुसारथेः Śi. 1. 2.

अनूर्जित *a.* 1 Not strong, weak, powerless. **–2** Free from pride.

अनूर्ध्व *a.* Not high, low; °भास् Ved. whose splendour does not rise, who lights no (sacred) fires.

अनूर्मि *a.* 1 Not waving, unruffled by waves, not fluctuating. **–2** Inviolable.

अनूला N. of a river in Kashmir.

अनूवृज् *m.* Ved. A part of the body near the ribs.

अनूषर *a.* 1 Saline, the same as ऊषर; cf. उत्तम and अनुत्तम. **–2** Not saline.

अनूह *a.* Thoughtless, careless. बलिं हरन्तोऽन्नमदन्त्यनूहाः Bhāg. 3. 5. 48.

अनृक *a.* See अनृच् below.

अनृक्षर *a.* Ved. Thornless (as a path or couch). अनृक्षरा ऋजवः सन्तु पन्थाः Rv. 10. 85. 23.

अनृच्–च *a.* [न. ब.] 1 Without a hymn, not containing a verse from the Ṛigveda; अनृक् साम P. V. 4. 74 Sk. **–2** [नास्ति ऋक् अभ्यस्ततया यस्य अच् समासः] Not conversant with, not studying the Ṛigveda, one not invested with the sacred thread and hence not yet entitled to study the Vedas (as a boy); द्विवेदाश्चैकवेदाश्चाप्यनृचश्च तथापरे Mb. 3. 149. 28. यथा चाज्ञेऽफलं दानं तथा विप्रोऽनृचोऽफलः Ms. 2. 158; अनृचो माणवकः Mugdha. (In this case the form should properly be अनृच; अनृचबह्वृचावध्येतर्येव Sk.; but sometimes अनृच् also in the same sense; cf. तथाऽनृचे हविर्दत्वा न दाता लभते फलम् Ms. 3. 142; सहस्रं हि सहस्राणामनृचां यत्र भुञ्जते 131); अनृक also in the same sense.

अनृजु *a.* Not straight, crooked; (fig.) unfair, wicked, dishonest; न पाणिपादचपलो न नेत्रचपलोऽनृजुः Ms. 4. 177; P. V. 2. 75 Sk.

अनृण *a.* Free from debt, who has paid off the debt (due to another) with gen. of person or thing; एनामनृणां करोमि Ś. 1; तत्रानृणास्मि U. 7; प्राणैर्दशरथप्रीतेरनृणम् (गृध्रम्) R. 12. 54; Mv. 5. 58; पितॄणामनृणः Ms. 9. 106; 6. 94. Every one that is born has three debts to pay off:—to Sages, Gods, and the Manes; cf. जायमानो वै ब्राह्मणस्त्रिभिर्ऋणैर्वा जायते ब्रह्मचर्येणर्षिभ्यः, यज्ञेन देवेभ्यः, प्रजया पितृभ्यः; he, therefore, who learns the Vedas, offers sacrifices to Gods, and begets a son, becomes अनृण (free form debt); एष वा अनृणः यः पुत्री यज्वा ब्रह्मचारीवासी; cf. also ऋषिदेवगणस्वधाभुजां श्रुतयागप्रसवैः स पार्थिवः। अनृणत्वमुपेयिवान्बभौ परिधेर्मुक्त इवोष्णदीधितिः॥ R. 8. 30.

अनृणता, –आनृण्यम् Freedom from debt; °ताकृत्येनापकारं करिष्यामि Pt. 5 do harm by way of retaliation or injury; भर्तृप्रियः प्रियैर्भर्तुरानृण्यमसुभिर्गतः M. 5. 11; येन स्वामिप्रसादस्य अनृणतां गच्छामः Pt. 1 repay or requite the favour of our lord.

अनृणिन् *a.* = अनृण; एकमप्यक्षरं यस्तु गुरुः शिष्ये निवेदयेत्। पृथिव्यां नास्ति तद् द्रव्यं यद् दत्वा सोऽनृणी भवेत्॥

अनृत *a.* [न. त.] 1 Not true, false (words); °तं धनम् Ms. 4. 170 wrongly got; प्रियं च नानृतं ब्रूयात् 4. 138. **–तम्** Falsehood, lying, cheating; deception, fraud; सत्यानृते अवपश्यञ्जनानाम् Rv. 7. 49. 3; अनृतं जीवितस्यार्थे वदन्न स्पृश्यतेऽनृतैः Mb. 7. 190. 47; 1. 74. 105; 8. 69. 65. ऋतानृते Ms. 1. 29; साक्ष्येऽनृतं वदन् 8. 97; oft. in comp.; पशु°, भूमि°, गो°, पुरुष° giving false evidence in the matter of &c.; Ms. 9. 71; cf. also: पञ्च कन्यानृते हन्ति दश हन्ति गवानृते। शतमश्वानृते हन्ति सहस्रं पुरुषानृते॥ Pt. 3. 108. अनृत personified is the son of अधर्म and हिंसा, husband and brother of निकृति, father of भय, नरक, माया and वेदना. Viṣṇu P. **–2** Agriculture ‘सेवाश्ववृत्तिरनृतं कृषिः’. इति कोशात्; आमिषं यच्च पूर्वेषां राजसं च मलं भृशम्। अनृतं नाम तद् भूतं क्षिप्तेन पृथिवीतले॥ Rām. 7. 74. 16. (opp. सत्य); Occupation of a Vaiśya (वाणिज्य); सत्यानृतं तु वाणिज्यं तेन चैवापि जीव्यते Ms. 4. 5. **–Comp. –देव** *a.* whose gods are not true (Sāy.); यदि वाहमनृतदेव आस Rv. 7. 104. 14; not playing fairly (?). **–वदनम्, –भाषणम्, –आख्यानम्** lying, falsehood. **–वादिन् –वाच्** *a.* a liar. उद्विजन्ते यथा सर्पान्नरादनृतवादिनः Rām. 2. 109. 12. **–व्रत** *a.* false to one's vows or promises.

अनृत(ति)क, –अनृतिन् *a.* Lying, a liar. नैवाव्रतो नानृतिको न हिंस्रः Bu. ch. 2. 11.

अनृतुः [न. त.] 1 Unfit season, improper or premature time; अनृतौ चाभ्रदर्शने Ms. 4. 104. **–2** Time before menstruation. **–Comp. –कन्या** a girl before menstruation.

अनेक *a.* 1 Not one; more than one, many; अनेकपितृकाणां तु पितृतो भागकल्पना Y. 2. 120, अनेकराजन्यरथाश्वसंकुलम् Ki. 1. 16; several, various; तथात्मैकोऽप्यनेकश्च Y. 3. 144.